

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Erityisen äärellä –webinaari Yhdenvertaisuus koulutuksessa

17.3.2022

Yhdenvertaisuus, osallisuus/inkluusio, saavutettavuus, ihmisoikeudet...

❖ Lainsäädännöt – käytännöt

- Perustuslaki, yhdenvertaisuuslaki, substanssilait ja –asetukset, määräykset, ohjeet, suositukset

❖ Hallitusohjelma ja hallituksen toimintasuunnitelma ->säädösmuutokset, hankkeet

❖ Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän strategiset linjaukset

- Tutkintojen ja koulutusten perusteet, opetussuunnitelmat
- Koulutuksen järjestäjien erityisen tuen/erityisopetuksen suunnitelmat
- Henkilökohtaiset suunnitelmat ml. erityisen tuen prosessi koulutuksen eri vaiheissa

❖ Oikeudet –velvollisuudet -> mahdollisuudet kaikille saavutettavaan koulutukseen.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma: Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta

Hallituksen toimintasuunnitelma strategisista kokonaisuuksista:

Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi (1/7)

Koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikille koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy

- ❖ Laaditaan varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelma
- ❖ Laaditaan perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelma
- ❖ Korotetaan oppivelvollisuusikä 18 ikävuoteen
  - Korotetaan oppivelvollisuusikä 18 ikävuoteen. Tavoitteena on varmistaa, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen. Kehitetään toisen asteen valmistavia koulutuksia ja nivelvaiheen ohjausta. Oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää toisen asteen maksuttomuutta. Koulutukseen hakuvaikeus tuli voimaan 1.1.2020 ja oppivelvollisuuslaki 1.8.2020. Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen lainsäädäntö voimaan 1.8.2021.
  - Oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpano: seurantasuunnitelma 2021–2024

Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi (2/7)

- ❖ Toteutetaan parlamentaarinen jatkuvan oppimisen uudistus
  - Parlamentaarisella jatkuvan oppimisen uudistuksella vastataan läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen kehittää ja uudistaa omaa osaamista.
  - Uudistuksessa edistetään työelämässä tapahtuvaa oppimista, luodaan jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmä ja lisätään osallistumisen tasa-arvoa parantamalla palvelujen saavutettavuutta.
  - Jatkuvalla oppimisella vastataan tarpeeseen kehittää ja uudistaa osaamista elämän ja työuran eri vaiheissa. Tämän mahdollistamiseksi hallitusohjelmaan sisältyy jatkuvan oppimisen uudistus, jossa tarkastellaan mm. koulutuksen tarjontaa ja rahoitusta sekä opintojen aikaista toimeentuloa. Uudistuksen linjaukset valmistuivat vuoden 2020 lopussa. Uudistuksen toteutus jatkuu yli hallituskauden. Mm.
    - Toisen asteen koulutuksen yhteistyön ja järjestäjäjärakenteen kehittäminen
    - Oikeus osata

Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi(3/7)

- ❖ Laaditaan ja toimeenpannaan koulutuspoliittinen selonteko
  - Hallitusohjelmassa esitetyn osaamisen ja tutkimuksen tiekartan sijaan hallitus on päättänyt antaa eduskunnalle koulutuspoliittisen selonteon, jolla valmistellaan pitkäjänteisiä linjauksia ja toimenpiteitä koulutuksen ja tutkimuksen suuntaamiseksi yhteiskunnan ja hyvinvoinnin tarpeiden mukaisesti.
    - Mm. kohta 3.12 Vammaisten ihmisten oppiminen: Lainsäädännöllä turvataan lasten ja nuorten kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille riittävä oikea-aikainen tuki ja matalan kynnyksen palvelut. Digitalisuutta ja uutta opetusteknologiaa hyödynnetään laajasti oppimisen tukena.
    - Hallituksen esitys lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta
    - Toisen asteen koulutuksen yhteistyön ja järjestäjäjärakenteen kehittämishankkeen ehdotukset, jotka liittyvät oppivelvollisuuskoulutuksen rahoitukseen sekä yhteistyöhön opintojen suorittamisessa.

Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi (4/7)

❖ Laaditaan korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma

- Hallitusohjelman mukaan tehdään korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma, jossa käydään läpi korkeakoulutuksen sosiaalisen, alueellisen ja kielellisen tasa-arvon toteutuminen sekä eri vähemmistöryhmien korkeakoulutukseen hakeutumisen mahdolliset esteet sekä ryhdytään selvityksen pohjalta tarvittaviin toimiin.
- Lisätään korkeakoulutuksen aloituspaikkoja merkittävästi. Hallitusohjelman mukaan tehdään korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma, jossa käydään läpi korkeakoulutuksen sosiaalisen, alueellisen ja kielellisen tasa-arvon toteutuminen sekä eri vähemmistöryhmien korkeakoulutukseen hakeutumisen mahdolliset esteet sekä ryhdytään selvityksen pohjalta tarvittaviin toimiin.

Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi (5/7)

Lapset ja nuoret voivat hyvin

- ❖ Vahvistetaan oppilas- ja opiskeluhuollon palveluja kaikilla koulutusasteilla ja osana oppivelvollisuuden laajentamista
  - Laki oppivelvollisuuden laajentumisesta 18 ikävuoteen asti. Samalla toisen asteen koulutuksesta tuli laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvalle opiskelijalle maksutonta. Ohjausta vahvistetaan ja nivelvaiheen koulutusta kehitetään. Uudistus voimaan 1.8.2021. Se koski ensimmäisen kerran perusopetuksen keväällä 2021 päättäviä nuoria eli pääosin vuonna 2005 syntyneitä.
  - Oppilas- ja opiskeluhuoltolakiin tarkennuksia, jotka lisäävät palveluiden saatavuutta
- ❖ Tarjotaan harrastamismahdollisuudet kaikille lapsille ja nuorille
  - Harrastamisen Suomen malli
- ❖ Vahvistetaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteydessä lasten, nuorten ja perheiden matalan kynnyksen palveluita –osana Oikeus oppia- ohjelmaa

Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi(6/7)

Koulutus rakentaa yhteiskunnallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta

- ❖ Annetaan HE täysipäiväisestä kokoaikaisesta subjektiivisesta varhaiskasvatusoikeudesta ja pienemmistä ryhmäkoista
- ❖ Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanoa, lisätään opettajien määrää ja kasvatetaan rahoitustasoa

- Oikeus osata - ammatillisen koulutuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelma. Oikeus osata -kehittämisohjelman tavoitteena on varmistaa ammatillisen koulutuksen laatu ja tukea sen jatkuvaa parantamista ammatillisen koulutuksen laatustrategian vaikuttavuustavoitteiden ja linjausten mukaisesti. Lisäksi ohjelman tavoitteena on kaventaa ja ennaltaehkäistä sukupuolesta, sosioekonomisesta taustasta, asuinpaikasta tai tuen tarpeesta johtuvia eroja oppimisessa ja oppimistuloksissa ja edistää näin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ammatillisessa koulutuksessa.

Oikeus osata -ohjelman avulla luodaan ja jalkautetaan ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta vahvistavia vaikuttavia käytäntöjä ja toimintatapoja sekä valmistelemme tarvittavia muutoksia ammatillisen koulutuksen järjestäjien ohjaukseen ja rahoitukseen sekä lainsäädäntöön.

- Oikeus osata -kehittämisohjelma neljä kokonaisuutta:
  1. oppimisen edellytysten ja oppimistulosten parantaminen
  2. hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen
  3. toimintakulttuurin uudistamisen ja sen johtamisen tuki
  4. kyky vastata toimintaympäristön muutoksiin.

Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi (7/7)

Suomi on kansainvälisesti houkutteleva paikka opiskella, tutkia ja investoida

- ❖ Laaditaan pitkän aikavälin suunnitelma TKI-toimintaympäristön parantamiseksi
- ❖ Vahvistetaan suomalaisen tutkimus- ja tiedeyhteisön kilpailukykyä ja vahvistetaan vetovoimaa panostamalla tutkimusympäristöihin ja tutkimusinfrastruktuureihin
- ❖ Päivitetään TKI-tiekartta
- ❖ Vahvistetaan innovaatio- ja tutkimuspolitiikan hallinnonalarajat ylittävää koordinaatiota ja johtamista
- ❖ Toimeenpannaan koulutus- ja työperusteiden maahanmuuton tiekartta

->Tulevaisuuskatsauksen valmistelu

Opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2030

- Opetus- ja kulttuuriministeriön strategian toiminta-ajatus "Sivistystä tiedolla, taidolla ja tunteella" kiteyttää, mitä toimialallamme teemme ja myös tapamme tehdä asioita. Toimimme avoimesti, vastuullisesti ja luottamusta rakentaen.
- Vuoteen 2030 ulottuva strategia on opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiesnäkemys asioista, joihin ministeriössä ja sen hallinnonalalla tulee keskittyä hallituskautta pidemmällä ajalla.
- Strategian ytimenä on, että opetus- ja kulttuuriministeriö toimialoineen vastaa yhteiskunnan sivistysperustasta. Varhaiskasvatus, koulutus, tiede, taide ja kulttuuri, liikunta ja nuorisotyö uudistavat yhteiskuntaa ja luovat sivistystä. Uudistumiskyky turvaa hyvinvointia ja kestäväen kasvun.
- Tiiviissä strategiassa visio kiteytyy toiminta-ajatukseksi ja arvopohja toimintalupaukseksi. Strategia sisältää kolme vaikuttavuustavoitetta sekä niiden tarkemmat painotukset ja seurannan välineet. Tavoitteena on, että
  - kaikkien kyvyt ja osaaminen vahvistuvat,
  - luova, tutkiva ja vastuullinen toiminta uudistaa yhteiskuntaa ja
  - merkityksellisen elämän edellytykset turvataan yhdenvertaisesti.

Sivistystä tiedolla, taidolla ja tunteella

Toimintaamme vaikuttavat

- erilaistuvat arvot ja asenteet
- eriarvoistuminen ja polarisaatio
- tieteen, teknologian ja talouden kehitys
- globalisaatio ja työn murros
- globaali vastuu
- ilmastonmuutos
- väestörakenteen muutos

Toimimme
avoimesti,
vastuullisesti
ja luottamusta
rakentaen.

Toimintalupaus

Vastaamme yhteiskunnan sivistysperustasta.

Rakennamme edellytykset osaamisen, työllisyyden, luovuuden ja osallisuuden vahvistumiselle yhteiskunnassa.

Vahvistamme talouden uudistumiskykyä hyvinvoinnin ja kestäväen kasvun mahdollistamiseksi.

Turvaamme demokratiaa ja ilmaisunvapautta.

Lujitamme tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja keskinäistä kunnioitusta.

Luomme edellytyksiä kaikkien merkitykselliselle elämälle.

Vahvistamme kansainvälistä vaikuttavuuttamme ja sitoudumme kestäväen kehitykseen.

Toiminnallamme vaikutamme

Kaikkien kyvyt ja osaaminen vahvistuvat

- Sivistykselliset oikeudet toteutuvat yhdenvertaisesti.
- Mahdollisimman moni lapsi ikäluokasta osallistuu varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus on korkealaatuista.
- Koko väestön osaamis- ja koulutustaso nousee.
- Jatkuva oppiminen kuuluu kaikille.
- Luovat alat ja luova osaaminen vahvistavat elinkeinorakennetta.

Luova, tutkiva ja vastuullinen toiminta uudistaa yhteiskuntaa

- Tiede ja taide, kasvatus, koulutus, nuorisotyö ja liikunta tukevat tutkivaa, luovaa, vastuullista ja kansainvälistä elämänasennetta
- Talouden kasvua, työelämän kehitystä ja yhteisöjen elinvoimaa edistetään kestäväen kehityksen periaatein.
- Tutkimus-, innovaatio- ja kehittämistoiminnan edellytykset vahvistuvat.
- Taidetta ja kulttuuria tehdään, tuotetaan ja hyödynnetään monipuolisesti ja huolehditaan monimuotoisesta kulttuuriperinnöstä.

Merkityksellisen elämän edellytykset turvataan yhdenvertaisesti

- Aktiivinen kansalaisuus ja elämäntapa vahvistuvat. Liikunnan, taiteen ja kulttuurin harrastaminen lisääntyvät.
- Lasten ja nuorten ääni vaikuttaa yhteiskunnassa.
- Yhteinen vastuu, osallisuus, avoimuus ja yhteisöllisyys lisääntyvät.

Erityisen tuen kehittäminen ammatillisessa koulutuksessa

- Oppivelvollisuuden laajeneminen, eduskunnan lausumat erityisestä ja vaativasta erityisestä tuesta -> selvitys ja toimenpide-ehdotukset
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus: Arviointi ammatillisen koulutuksen erityisestä tuesta -> kehittämissuosituksen toimeenpano
- Ammatillisen koulutuksen vaativan erityisen tuen kehittämisryhmän ehdotukset -> kehittämissuosituksen toimeenpano

**Kiitos
mielenkiinnostanne!**